

NAQSHBANDIY TARIQATIDA “QALBING ALLOHDA, QO‘LING MEHNATDA BO‘LSIN” G‘OYASINING YOSHLAR TARBIYASIGA TA‘SIRI

Baxodirova Nozli Jasur qizi

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek ili va adabiyoti universiteti,
Filologiya yo‘nalishi 2 kurs talabasi

Annotatsiya: Maqola “Naqshbandiy tariqatida “Qalbing Allohda, qo‘ling mehnatda bo‘lsin” g‘oyasining yoshlar tarbiyasiga ta‘siri” mavzusiga bag‘ishlangan. Ushbu g‘oyaning yoshlar ongini shakllantirishdagi o‘rni, ularning ma‘naviy barkamolligi, mehnatsevarligi va ijtimoiy faolligini oshirishdagi ahamiyatini yoritib beradi. Maqolada tasavvufiy ta‘limotlarning zamonaviy tarbiya tizimidagi o‘rni ilmiy asosda yoritib, yoshlarni komil inson sifatida tarbiyalashda naqshbandiya g‘oyalarining dolzarbligi haqida so‘z boradi.

Kalit so‘zlar: Naqshbandiya, tasavvuf, yoshlar tarbiyasi, ma‘naviyat, mehnatsevarlik, qalb pokligi, komil inson, axloqiy qadriyatlar.

Annotation: This article is devoted to the topic “The Influence of the Naqshbandiyya Principle ‘Keep Your Heart with Allah and Your Hands Engaged in Work’ on the Upbringing of Youth.” It examines the role of this principle in shaping young people’s worldview and highlights its significance in fostering their spiritual maturity, diligence, and social responsibility. The article provides a scholarly analysis of the place of Sufi teachings in the modern educational system and discusses the relevance of Naqshbandiyya principles in educating young people as morally upright and well-rounded individuals.

Keywords: Naqshbandiyya, sufism, youth education, spirituality, diligence, purity of the heart, the perfect individual, moral values.

Аннотация: Настоящая статья посвящена теме «Влияние принципа накшбандийского тариката „Сердцем — с Аллахом, руками — в труде“ на воспитание молодёжи». В статье рассматривается роль данного принципа в формировании мировоззрения молодого поколения, а также раскрывается его значение в духовно-нравственном становлении, воспитании трудолюбия и повышении социальной активности молодёжи. На основе научного подхода освещается место суфийского учения в современной системе воспитания, а также анализируется актуальность идей накшбандийского тариката в формировании гармонично развитой, нравственно зрелой личности.

Ключевые слова: Накшбандия, суфизм, воспитание молодёжи, духовность, трудолюбие, чистота сердца, совершенный человек, нравственные ценности.

Kirish

Insoniyat taraqqiyoti davomida ma‘naviy-axloqiy qadriyatlar jamiyat barqarorligi va taraqqiyotining muhim omili sifatida e‘tirof etib kelinadi. Har bir davrda yosh avlodni komil inson ruhida tarbiyalash, ularda yuksak axloqiy fazilatlar, vatanparvarlik, halollik va mehnatsevarlikni shakllantirish dolzarb vazifalardan biri bo‘lib qolmoqda. Ayniqsa, globallashuv jarayonlari jadallashgan, axborot oqimi cheksiz tus olgan bugungi davrda yoshlarning ma‘naviy immunitetini

mustahkamlash, ularni turli yot g'oyalar va ma'naviy tahdidlardan asrash masalasi alohida ahamiyat kasb etmoqda.

Yangi O'zbekiston sharoitida yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sodiq, mustaqil fikrlaydigan, ijtimoiy mas'uliyatli shaxslarni voyaga yetkazish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bu borada ajdodlarimiz qoldirgan boy ma'naviy meros, xususan, tasavvuf ta'limoti va uning yirik namoyandalari ilgari surgan g'oyalar muhim ilmiy-amaliy manba vazifasini o'taydi.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi

Bahouddin Naqshband asoslagan Naqshbandiya tariqati ana shunday yuksak ma'naviy g'oyalarni ilgari surgan ta'limotlardan biri hisoblanadi. Ta'limotning asosiy shiori: "Dil ba yoru, dast ba kor" – "Qalbing Allohda, qo'ling mehnatda bo'lsin". Mazkur tamoyil insonning ichki ruhiy hayoti bilan uning tashqi ijtimoiy faoliyatini uyg'unlashtirishga qaratilgan bo'lib, tasavvuf falsafasining muhim g'oyalaridan biri sanaladi.

Naqshbandiya ta'limoti tasavvufning amaliy yo'nalishlaridan biri sifatida insonni jamiyatdan ajralishga emas, balki jamiyat ichida yashab, halol mehnat qilish orqali ma'naviy kamolotga erishishga undaydi. Ushbu ta'limotning asosiy g'oyasi bo'lgan "qalbing Allohda, qo'ling mehnatda bo'lsin" tamoyili inson hayotining ikki muhim jihatini – ichki ruhiy hayot va tashqi ijtimoiy faoliyatni o'zaro uyg'un holda rivojlantirishni nazarda tutadi.

Mazkur tamoyilning birinchi qismi – "qalbing Allohda" iborasi insonning qalb pokligini, doimiy ravishda o'zini nazorat qilishni, vijdonlilik, halollik, sabr-toqat kabi fazilatlarni shakllantirishni anglatadi. Ikkinchi qismi – "qo'ling mehnatda bo'lsin" esa insonning faol hayot tarzini, mehnatsevarlikni va jamiyatda o'z o'rnini topishini ifodalaydi.

Naqshbandiya tariqatida bu g'oya yanada chuqurroq talqin etilib, inson doimo qalbidagi Allohni zikr etgan holda, bir vaqtning o'zida halol mehnat bilan shug'ullanishi lozimligi ta'kidlanadi. Bahouddin Naqshband hazratlari o'zlaridan oldingi ayrim tariqatlarda uchraydigan tarkidunyochilikni rad etib, ibodatni hayotdan ajralmagan holda amalga oshirishni targ'ib etganlar. Bu esa insonni ham ma'naviy, ham ijtimoiy jihatdan barkamol etishga xizmat qiladi.

Payg'ambarimiz sollallohu alayhi va sallam ham dunyo va oxirat muvozanatini saqlash zarurligini ta'kidlab shunday deganlar: "Sizlarning yaxshilaringiz oxiratni deb dunyoni, dunyoni deb oxiratni tark qilmaganlaringizdir."

Mazkur hadis Naqshbandiya ta'limotining mazmuni bilan to'liq uyg'unlik kasb etadi. Ya'ni inson nafaqat ibodat bilan, balki halol mehnat bilan ham shug'ullanishi zarur. Hazrat Naqshbandning yana bir hikmatli so'zlarida: "Qalblarning buyukligi aslida bir narsa, lekin ulardagi ma'rifatning buyukligi har xil", – deb ta'kidlanadi.

Darhaqiqat, inson qalbi benihoya keng va ulug' ne'matdir. Biroq uning haqiqiy qadri undagi ma'rifat, ya'ni Allohni tanish darajasi bilan belgilanadi. Ma'rifat insonni Yaratganning qudratini anglashga, Uning marhamati kengligiga ishonch hosil qilishga yetaklaydi.

Mazkur g'oyalar Qur'oni Karim va hadisi shariflarda ham o'z tasdig'ini topgan. Jumladan, "Albatta, Alloh huzurida sizlarning eng hurmatlilaringiz – eng taqvorlaringizdir", degan oyatda insonning asl qadri mol-dunyosi yoki mansabi bilan emas, balki qalb pokligi va taqvosi bilan baholanishi ta'kidlanadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Bugungi kunda pedagogika, falsafa va ma'naviyatga oid ilmiy tadqiqotlarda ham yoshlar tarbiyasida milliy-ma'naviy merosdan foydalanish zarurligi alohida ta'kidlanmoqda. Tadqiqotchilar

Naqshbandiya ta'limotidagi halollik, mehnatsevarlik, mas'uliyat va ma'naviy poklik kabi qadriyatlar yoshlarning axloqiy immunitetini mustahkamlash, ularda sog'lom dunyoqarashni shakllantirish hamda turli yot g'oyalarga qarshi mafkuraviy barqarorlikni ta'minlashda muhim omil ekanligini qayd etadilar. Shu bois mazkur ta'limotning zamonaviy tarbiya tizimidagi ahamiyatini ilmiy jihatdan tadqiq etish bugungi kunda dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Agar inson faqat ma'naviyat bilan cheklanib, jamiyatdan ajralib qolsa, u to'laqonli shaxs bo'la olmaydi. Aksincha, faqat moddiy faoliyat bilan shug'ullanib, ma'naviyatni unutish ham insonni komillikka olib bormaydi. Shu bois Naqshbandiya ta'limoti ushbu ikki jihatni uyg'unlashtirish orqali barkamol shaxs modelini yaratadi.

Tahlil va natijalar

Bugungi kunda yoshlar tarbiyasida aynan shu uyg'unlik muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu tamoyil asosida tarbiya topgan yoshlar:

- ma'naviy pok va vijdonli bo'ladi;
- mehnatsevar va mas'uliyatli bo'ladi;
- jamiyatda faol ishtirok etadi;
- mustaqil fikrlash qobiliyatiga ega bo'ladi.

Shuningdek, bu g'oya yoshlarni turli zararli oqimlardan himoya qiladi. Mustahkam ma'naviy asosga ega bo'lgan yoshlar turli yot g'oyalarga berilib ketmaydi, balki ongli va mustaqil fikrlovchi shaxs sifatida shakllanadi.

Zamonaviy ta'lim tizimi nuqtai nazaridan qaraganda ham naqshbandiya tamoyili muhim ahamiyatga ega. Chunki bugungi ta'lim jarayonida nafaqat nazariy bilim berish, balki ularni amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirish talab etiladi. Naqshbandiya ta'limoti aynan shu jihatni ta'minlaydi.

Xulosa va taklif

Zamonaviy ta'lim va tarbiya tizimida yoshlarni, "qalbing Allohda, qo'ling mehnatda bo'lsin" g'oyasi har tomonlama barkamol, ma'naviy yetuk va ijtimoiy faol shaxs sifatida shakllantirishda muhim omil bo'lib, Shuningdek halol mehnat qilib, oila, mahalla, el-yurt va vatanlari uchun foyda keltiradilar va xalqning farovon yashashi uchun imkonlari darajasida mehnat qiladilar. Rahbar xodimlar "Dast ba kuru dil ba Yor" shiorining mohiyatini anglasalar va xalqimizga targ'ib eta olsalar, O'zbekistonimizda moddiy va ma'naviy yuksalish bo'lishiga yordam bera oladilar. Chunki bu shior insonni iymonli bo'lib, halol mehnat qilishga undaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Баҳоуддин Нақшбанд ҳикматли сўзлар. - Бухоро. 2021.
2. Наврўзова Г.Н. Баҳоуддин Нақшбанд. – Тошкент. 2019.
3. Khalmukhamedova M.A. The importance of improving students' professional competence of technological education in naqshbandiya tarikat (path of spiritual development). Volume 4, Issue I, January .2021.
4. Идрис Шах. Орден накшбанди. -Ташкент. 1993.
5. www.zarnews.uz
6. <https://t.me/NaqshbandUZ>
7. www.naqshband.uz